

Evaluatie Rekenkamercommissie Maassluis

Wat goed is kan (nog) beter

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
H1 Inleiding	7
1.1 Evaluatie	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen voor de quickscan	7
1.4 Onderzoeksaanpak	8
1.5 Leeswijzer	9
H2 Conclusies en aanbevelingen	10
2.1 Conclusies	10
2.2 Aanbevelingen	12
H3 Onderzoeksverantwoording	15
H4 Bevindingen	17
4.1 Samenstelling en missie Rekenkamercommissie Maassluis	17
4.2 Belang en bijdrage van de Rekenkamercommissie	18
4.3 Productie en budget	21
4.4 Werkwijze	27
4.5 Doorwerking	32
4.6 Doorontwikkeling van de RKC	34
Colofon	36

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

DEEL I

Essentie van het onderzoek

Samenvatting

De Rekenkamercommissie Maassluis (hierna: RKC) heeft een evaluatie laten uitvoeren naar de effectiviteit van de Rekenkamercommissie tussen 2014 en 2021. Hierbij komt tevens de opvolging van aanbevelingen uit de vorige evaluatie (2014) aan de orde. Het onderzoek is uitgevoerd door middel van deskresearch, een online vragenlijst en interviews met betrokkenen.

Samenstelling en missie

Volgens de meeste respondenten kan de RKC in de huidige samenstelling met externe en interne raadsleden zo blijven bestaan. De combinatie van interne en externe leden wordt positief gewaardeerd. Interne leden worden door de meesten gezien als belangrijke schakel tussen de gemeenteraad en RKC. In 2015 heeft de RKC een *Mission Statement* opgesteld dat nog steeds van toepassing is. Het *Mission Statement* is een reactie op en uitwerking van aanbevelingen uit de zelfevaluatie van 2014. Het beschrijft de werkwijze en kernwaarden van de RKC: degelijk en doelmatig, transparant en bij de tijd. De verordening en het onderzoeksprotocol zijn verouderd (respectievelijk 2011 en 2012). De aanbeveling is dan ook om beide documenten op korte termijn te herzien.

Belang en bijdrage RKC

De meeste respondenten ervaren de rekenkamerfunctie als (zeer) belangrijk ten opzichte van andere raadsinstrumenten. De leden van de RKC zijn echter niet altijd even goed bekend binnen de organisatie en bij de raad. De aanbeveling aan de RKC is dan ook om meer in te zetten op zichtbaarheid, door bijvoorbeeld vaker een (voorstel)ronde langs de fracties en andere gremia te maken en vooral ook tijdens het onderzoek meer op de voorgrond te treden.

De afgelopen jaren heeft de RKC voornamelijk bijgedragen aan de controlerende rol van de gemeenteraad, hetgeen daarmee aansluit op de verwachting die respondenten hebben van de RKC.

Productie en budget

De RKC voldoet aan de wettelijke minimumeisen aangaande input en output. De productie is in lijn met het landelijk gemiddelde en zowel de productie als de kwaliteit van de onderzoeken worden met een ruime voldoende gewaardeerd. Desalniettemin is het budget van de RKC krap. Hierdoor kan op termijn de kwaliteit van de onderzoeken in het geding komen. Het is dan ook belangrijk dat het budget verruimd wordt. Mits er additionele middelen voor beschikbaar worden gesteld, kan de raad altijd een voorstel doen voor een additioneel onderzoek.

Verder zijn de meeste respondenten tevreden over de huidige publicatievorm(en), maar is de aanbeveling om ook andere vormen te overwegen. De onderzoeken worden momenteel door de meeste respondenten in hun werkzaamheden gebruikt. In de toekomst zou de RKC in haar onderzoeken met name het accent moeten leggen op doeltreffendheid (effectiviteit) van het gevoerde beleid.

Werkwijze

Rekenkamerleden beschikken in voldoende mate over specifieke kennis en vaardigheden. Zelf is de RKC erg tevreden over de secretariële ondersteuning. Deze is echter niet goed geborgd: er zijn geen duidelijke afspraken over de ureninzet van de griffie en de taakomschrijving. De aanbeveling is dan ook om hier wel duidelijke afspraken over te maken.

Om tot een onderzoeksonderwerp te komen verzamelt de RKC onderwerpen bij de raad en plaatst deze op een groslijst. De RKC besluit vervolgens zelf welk onderwerp zij onderzoekt. Voor personen buiten de RKC is niet altijd duidelijk hoe dit proces verloopt. De RKC zou daarom explicieter over het afwegingskader bij de onderwerpkeuze kunnen zijn. Ook heerst er onder respondenten het gevoel dat er niet altijd wordt gekeken of onderwerpen relevant en actueel zijn. De aanbeveling is dan ook om hier meer rekening mee te houden, zodat bijvoorbeeld meer 'Maassluisse' onderwerpen onderzocht kunnen worden.

De raad voelt zich niet goed betrokken bij het onderzoeksproces: raadsleden worden niet gevraagd naar aandachtspunten en krijgen geen terugkoppeling tijdens het onderzoek. Ook vinden respondenten dat het college meer betrokken mag worden tijdens de behandeling van de onderzoeken. Daarom wordt aanbevolen om de betrokkenheid van beide actoren te vergroten.

Tot slot is de termijn voor wederhoor krap en wordt deze vrijwel nooit gehaald. Deze zou dan ook verruimd moeten worden naar drie weken (ambtelijk wederhoor).

Doorwerking

Respondenten zijn over het algemeen tevreden over de aanbevelingen: ze zijn SMART en goed uitvoerbaar. Wel zijn sommige aanbevelingen te concreet, waardoor er beperkt ruimte is om er een eigen professionele invulling aan te geven door de organisatie. De aanbeveling is dan ook om de huidige formulering van aanbevelingen te hanteren, maar te voorkomen dat deze te concreet worden (bijvoorbeeld door te stellen dat er een dashboard moet komen en daarvoor alle eisen te benoemen).

De meeste respondenten zijn tevreden over de informatievoorziening over de opvolging van de aanbevelingen. Deze wijze kan voortgezet worden. Volgens de respondenten hebben de rapporten vooral bijgedragen aan de controlerende functie van de gemeenteraad, hetgeen in lijn is met de beoogde bijdrage van de RKC.

Doorontwikkeling

De aanbeveling uit 2014 om de verhoudingen tussen de RKC, het college en de directie te verbeteren, zijn opgevolgd: er is geen sprake meer van een negatief sentiment. Ook is er goed ingezet op de zichtbaarheid en bekendheid van de RKC. Dit is de afgelopen jaren echter minder uit de verf gekomen (mede vanwege de coronabeperkingen). Ook de aanbeveling uit 2014 over de toonzetting van conclusies en aanbevelingen is opgevolgd. Respondenten ervaren de huidige toon van de conclusies en aanbevelingen als constructief en in lijn met de bevindingen.

Respondenten beoordelen de RKC met een ruime voldoende (7,0). Een aandachtspunt dat zij meegeven voor de toekomst is dat zij graag meer betrokken worden bij het onderzoeksproces en de onderwerpkeuze.

H1 | Inleiding

1.1 Evaluatie

De Rekenkamercommissie Maassluis (hierna: RKC) heeft in 2014 onderzoek laten uitvoeren naar haar effectiviteit. Naar aanleiding van deze evaluatie is in 2014 de huidige RKC in een nieuwe samenstelling gestart. De huidige RKC is inmiddels bijna twee raadsperiodes actief en heeft daarom een nieuwe evaluatie laten uitvoeren naar de effectiviteit van de RKC in de periode van 2014 tot en met 2021. Er is in dit onderzoek ook gekeken naar de opvolging van de aanbevelingen van het onderzoek uit 2014. Uit deze eerdere evaluatie kwam namelijk de opdracht om "uitvoering te geven aan de aanbeveling van de RKC ten aanzien van het herstel van de verhoudingen tussen de RKC en het college/ambtelijk apparaat en de gemeenteraad hierover te informeren". Deze opdracht vormt een aandachtspunt in de quickscan.

1.2 Doelstelling

Doelstelling van het onderzoek is drieledig:

- a. Inzicht verkrijgen in de werkwijze, kwaliteit en toegevoegde waarde van de RKC, ook ten opzichte van het in de Gemeentewet voorgeschreven onderzoek ex artikel 213A en de controlewerkzaamheden door de accountant.
- b. Kennis over in hoeverre de aanbevelingen uit 2014 zijn geïmplementeerd en het gewenste effect hebben bereikt.
- c. Aanbevelingen doen om de meerwaarde van de RKC te vergroten, zodat de raad doeltreffender kan functioneren in zijn controlerende en kaderstellende rol.

In de uitvraag is bepaald dat in ieder geval de verhouding tussen college, raad en de RKC aandacht moet krijgen in de quickscan.

1.3 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen voor de quickscan

De centrale onderzoeksvraag voor de evaluatie is:

Hoe effectief is de Rekenkamercommissie Maassluis in de periode 2014-2021 geweest en wat moet er gebeuren om de effectiviteit verder te verhogen?

De centrale onderzoeksvraag is verder geoperationaliseerd door middel van vijftien deelvragen. Deze deelvragen komen overeen met de vragen die vallen binnen de Evaluatiescan Rekenkamerfunctie waarbij gekeken wordt naar het 'waarom is er een Rekenkamer' en 'wat doet die precies' tot en met 'hoe gaan zij te werk' (zie hoofdstuk 3).

1. Op welke wijze is er opvolging gegeven aan de aanbevelingen uit het evaluatierapport uit 2014 en de opdracht van de gemeenteraad om uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de RKC ten aanzien van het herstel van de verhoudingen tussen de RKC, het college/de ambtelijke organisatie en de gemeenteraad?
2. Hoe wordt op dit moment de samenwerking tussen raad/college/ambtelijke organisatie en de RKC ervaren?
3. Hoe wordt de onafhankelijkheid van de RKC beoordeeld?
4. Hoe wordt de selectie van onderwerpen ervaren?
5. Wat is de productie van de RKC en is dit in lijn met het landelijk gemiddelde?
6. In hoeverre is het budget van de RKC toereikend?
7. Wat is de kwaliteit van de onderzoeken?
8. Hoe worden de onderzoeken door de raad gewaardeerd?
9. In hoeverre zijn de aanbevelingen SMART geformuleerd?
10. In hoeverre leiden de aanbevelingen tot de gewenste (meetbare) effecten?
11. In hoeverre worden de aanbevelingen door de raad overgenomen?
12. In hoeverre worden de aanbevelingen door het college opgevolgd?
13. Hebben de onderzoeken bijgedragen aan een beter bestuur?
14. Wat moet er gebeuren om de effectiviteit van de RKC verder te verbeteren?
15. Zijn er best practices waar de RKC van kan leren?

Bij de uitwerking van deze deelvragen is gebruikgemaakt van de informatie die staat in de *Handreiking voor (zelf)evaluatie van lokale Rekenkamers*, een uitgave van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK) van augustus 2017.

1.4 Onderzoeksaanpak

Om het functioneren van een RKC te kunnen beoordelen en om verbetermogelijkheden aan te wijzen, is een gestructureerde analyse nodig. Daarom is voor de uitvoering van de evaluatie de Evaluatiescan Rekenkamerfunctie toegepast, een beproefde methodiek van BMC. De scan is praktijkgericht en toetst aan de algemeen geaccepteerde kwaliteitsnormen van Rekenkamers en rekenkameronderzoek op de drie dimensies: het waarom, het wat en het hoe van de Rekenkamer en van rekenkameronderzoek in de lokale situatie. In de onderzoeksverantwoording (hoofdstuk 3) is informatie opgenomen over de inhoud van de scan.

De evaluatiescan is uitgevoerd door middel van een uitgebreide digitale vragenlijst onder de leden van de gemeenteraad, steunraadsleden, de griffiers, het college van B&W, betrokken ambtenaren en de externe leden van de RKC. Voorafgaand aan de vragenlijst zijn verschillende gesprekken gevoerd met alle zojuist genoemde betrokkenen. De uitkomsten van deze gesprekken zijn meegenomen in het aanscherpen van de vragenlijst die de basis vormt van de quickscan. In de volgende hoofdstukken volgen de uitkomsten van de scan en de interviews.

Respons

In totaal zijn 71 personen uitgenodigd voor de evaluatie en hebben 34 personen de vragenlijst daadwerkelijk ingevuld, wat een respons betekent van 48%. Tabel 1 laat de respons naar functie zien.

Tabel 1 Respons naar functie

Functie	Respons (N)	Respons (%)
Lid van de gemeenteraad	13	38%
Steunraadslid	2	6%
Lid van de griffie	2	6%
Lid van het college van B&W	4	12%
Gemeentesecretaris/lid van de directie/het managementteam	2	6%
Ambtenaar	7	21%
Lid van de RKC	4	12%
Totaal	34	100%

De uitkomsten van de documentenstudie en de interviews zijn gebruikt om een digitale vragenlijst te ontwerpen, die vervolgens aan alle genoemde betrokkenen is voorgelegd met het verzoek de vragen te beantwoorden. Daarna is de eindrapportage opgesteld.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de conclusies en aanbevelingen, hoofdstuk 3 de onderzoeksverantwoording en hoofdstuk 4 bevat de bevindingen uit de evaluatiescan.

H2 | Conclusies en aanbevelingen

Op basis van de bevindingen, zoals weergegeven in hoofdstuk 4, worden in dit hoofdstuk conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Hierbij is de indeling gevolgd die daar is aangehouden van de thema's uit de vragenlijst.

2.1 Conclusies

Conclusies ten aanzien van de samenstelling en missie

- De huidige samenstelling van de RKC kan volgens de meeste respondenten zo blijven, ook als het gaat om het hebben van 'interne leden'. Deze worden door de meesten gezien als belangrijke schakel tussen de RKC en de gemeenteraad.
- De verordening en het onderzoeksprotocol van de RKC zijn op dit moment gedateerd (respectievelijk tien en elf jaar oud). De werkafspraken die later in de praktijk zijn gemaakt over reactietermijnen van het ambtelijk en bestuurlijk wederhoor zijn hierin nog niet opgenomen.

Conclusies ten aanzien van het belang en de bijdrage van de RKC

- De rekenkamerfunctie wordt door de meeste respondenten als (zeer) belangrijk ervaren ten opzichte van andere raadsinstrumenten.
- De meeste respondenten zijn bekend met wat de RKC doet, maar de leden van de RKC zijn niet goed bekend binnen de organisatie. Er zou vaker een ronde langs de fracties en andere gremia gemaakt kunnen worden, geven bijna alle respondenten aan.
- De grootste bijdrage van de RKC van de afgelopen jaren was aan het versterken van de controlerende functie van de gemeenteraad, wat ook verwacht wordt van de RKC. De bijdrage van de RKC en de verwachting van de raad (en organisatie) sluiten dus op elkaar aan.

Conclusies ten aanzien van de productie en het budget

- De RKC voldoet aan de minimumeisen ten aanzien van de input en output van gemeentelijke Rekenkamers. Wel is het budget krap, wat bijvoorbeeld noopt tot creatieve oplossingen in de facturatie die eigenlijk niet wenselijk zijn. Op termijn zou hiermee ook de kwaliteit van de onderzoeken in het geding kunnen komen.
- Er bestaat een mogelijkheid voor de raad om een voorstel te doen voor een additioneel onderzoek, blijkt uit de verordening, mits daar ook additionele middelen voor beschikbaar worden gesteld. Hiervan lijkt de raad echter niet op de hoogte.
- De productie van de RKC is op dit moment in lijn met het landelijk gemiddelde van anderhalf onderzoek per jaar. De productie en kwaliteit van de onderzoeken worden met een ruime voldoende gewaardeerd door de betrokkenen.
- De meeste respondenten zijn tevreden over de huidige publicatievorm(en). Een deel wenst deze te heroverwegen, bijvoorbeeld in de vorm van een workshop of extra presentatie om het onderzoek meer te duiden.
- De rekenkamerrapporten worden door de meeste respondenten (69%) gebruikt in hun werkzaamheden. Nagenoeg alle respondenten erkennen dus dat de onderzoeken van de RKC in een of andere vorm meerwaarde opleveren.

- Volgens de respondenten moet de RKC bij het doen van onderzoek in de toekomst met name accent leggen op doeltreffendheid (effectiviteit) van het gevoerde beleid.

Conclusies ten aanzien van de werkwijze

- Rekenkamerleden beschikken in voldoende mate over specifieke kennis en vaardigheden.
- De secretariële ondersteuning is op dit moment niet goed geborgd binnen de organisatie. Er is geen duidelijke afspraak over het aantal uren dat de griffie spendeert aan de ondersteuning, evenals dat er geen afspraken zijn over de taakomschrijving. Wel is de RKC erg tevreden over de secretariële ondersteuning op dit moment.
- De RKC verzamelt onderwerpen bij de gemeenteraad die op een groslijst komen, maar besluit zelf welke onderwerp wordt gekozen. Hoewel de onderwerpkeuze via een afwegingskader lijkt te verlopen is dat voor personen buiten de RKC niet altijd duidelijk. Veel respondenten bemerken dat zij geen idee hebben hoe de keuze voor onderwerpen tot stand komt.
- Het gevoel bestaat dat er niet altijd wordt gekeken of onderwerpen relevant en actueel zijn, het gaat vaak over grote maatschappelijke (landelijke) opgaven. Daarmee zijn de onderzoeken vaak generiek en niet altijd even spannend. Veel respondenten zouden graag meer 'Maassluisse' onderwerpen onderzocht willen zien.
- De raad voelt zich niet goed betrokken bij het onderzoeksproces, Zo worden ze niet gevraagd voor aandachtspunten en ontvangen ze ook geen terugkoppeling gedurende het onderzoek.
- De termijn voor wederhoor is met tien dagen erg krap en wordt in de praktijk ook bijna nooit gehaald. Dat geldt ook voor reactietermijnen van drie weken die in de praktijk worden gehanteerd.
- Veel respondenten vinden dat het college meer bij de behandeling betrokken moet worden. Het college geeft nu een bestuurlijke reactie en de raad neemt doorgaans alle aanbevelingen over, waardoor het als een 'papierwisseling' aanvoelt. De mogelijkheid om met het college in discussie te gaan is in deze constellatie beperkt.

Conclusies ten aanzien van de doorwerking

- De aanbevelingen worden door de respondenten als SMART en goed uitvoerbaar ervaren. Wel zijn ze voor de organisatie soms te concreet, waardoor manoeuvreerruimte voor professionals beperkt is. De informatievoorziening over de opvolging van de aanbevelingen is voor de meeste respondenten naar tevredenheid.
- De rekenkamerrapporten hebben volgens de respondenten vooral bijgedragen aan de controlerende functie van de gemeenteraad, minder aan de kaderstellende functie.

Conclusies ten aanzien van de doorontwikkeling

- De RKC heeft opvolging gegeven aan de aanbeveling uit 2014 om de verhoudingen tussen de RKC, het college en de directie te verbeteren. Er is geen sprake meer van een negatief sentiment.
- Er is goed ingezet op de zichtbaarheid en bekendheid van de RKC. De afgelopen jaren is dit minder uit de verf gekomen (mede door de beperkingen in fysieke overleggen vanwege corona).

- De huidige toon van de conclusies en aanbevelingen is constructief en in lijn met de nota van bevindingen. De aanbeveling op dit vlak vanuit de evaluatie uit 2014 is dus goed opgevolgd.
- De RKC wordt door de respondenten met een ruime voldoende (7,0) beoordeeld. Voor de toekomst vinden de respondenten het vooral belangrijk om meer betrokken te worden bij het onderzoek, zowel bij de onderwerpkeuze als tijdens het onderzoeksproces. Ook is het een nadrukkelijke wens om het college tijdens de behandeling van het rapport een andere rol te geven, zodat daarmee een betere discussie op gang komt.

2.2 Aanbevelingen

Aanbevelingen ten aanzien van de samenstelling en missie

- De verordening en het onderzoeksprotocol zijn gedateerd. Het verdient aanbeveling om deze op korte termijn te herzien. Neem daarin de werkafspraken over de herziene reactietermijnen van het ambtelijk en bestuurlijk wederhoor op.

Aanbevelingen ten aanzien van het belang en de bijdrage van de RKC

- Zet in op meer zichtbaarheid, door bijvoorbeeld vaker een (voorstel)ronde langs de fracties en andere gremia te maken. Maar ook tijdens het onderzoek zijn er uiteraard mogelijkheden om meer op de voorgrond te treden.

Aanbevelingen ten aanzien van de productie en het budget

- Met het oog op de kwaliteit van onderzoeken op de langere termijn, zorg voor een verruiming van het budget door bijvoorbeeld extra budget vrij te maken wanneer het uitvoeren van een additioneel onderzoek noodzakelijk is.
- Overweeg, in aanvulling op de huidige vorm(en), andere publicatievormen, zoals een workshop met betrokkenen, maar denk ook na over een eventuele extra presentatie in een andere samenstelling.
- Leg in ieder geval accent op de doeltreffendheid (effectiviteit) van het gevoerde beleid bij het doen van onderzoek in de toekomst.

Aanbevelingen ten aanzien van de werkwijze

- Maak duidelijke afspraken over het aantal uren dat de griffie dient te spenderen aan ondersteuning van de RKC en over de taakomschrijving.
- Wees expliciet over het afwegingskader bij de onderwerpkeuze, zodat de werkwijze ook voor personen buiten de RKC duidelijk wordt.
- Houdt bij de onderwerpkeuze rekening met de relevantie en actualiteit van de onderwerpen, zodat bijvoorbeeld meer 'Maassluisse' onderwerpen op de agenda kunnen komen.
- Betrek de raad meer bij het onderzoeksproces, door hen om aandachtspunten te vragen en terugkoppeling te geven gedurende het onderzoek.
- Verruim de termijn van het wederhoor, zodat deze voor de ambtelijke organisatie haalbaar wordt. Drie weken is een gangbare termijn voor ambtelijk wederhoor.
- Betrek het college meer bij de behandeling van de onderzoeksrapporten, zodat er meer ruimte ontstaat voor discussie over de conclusies en aanbevelingen.

Aanbevelingen ten aanzien van de doorwerking

- Hanteer de huidige (SMART-)formulering van aanbevelingen, maar voorkom dat aanbevelingen te concreet worden, waardoor deze niet uitvoerbaar zijn voor de organisatie.
- Hanteer de huidige informatievoorziening over de opvolging van de aanbevelingen.

Aanbevelingen ten aanzien van de doorontwikkeling

- De aanbevelingen op dit vlak zijn al verwerkt in bovenstaande.

DEEL II

Nota van bevindingen

H3 | Onderzoeksverantwoording

De aanpak van het onderzoek is in onderstaande tabel schematisch weergegeven.

Tabel 2 Opzet van het onderzoek

Activiteiten	Uitvoering
1. Deskresearch: • Bestuderen documenten • Gesprekken met griffiers (opdrachtgevers)	Oktober 2021
2. Interviews: • Verwerken gegevens documenten • Opstellen interviewprotocol • Plannen (groeps)interviews • Afnemen interviews	Oktober - november 2021
3. Uitvoering scan • Opstellen vragenlijst • Uitzetten vragenlijst	November 2021
4. Rapportage • Opstellen conceptrapport • Bespreken conceptrapport • Opstellen eindrapportage	December 2021 - januari 2022

1. Deskresearch

Relevante documenten zijn bestudeerd, zoals de jaarverslagen van 2014-2021, de onderzoeksprogramma's en de publicaties van de afgelopen zeven jaar (rekenkamerbrieven, rapporten, jaarverslagen en -programma's). Daarnaast is gesproken met de opdrachtgever van dit evaluatieonderzoek, te weten de Rekenkamercommissie Maassluis.

2. Interviews

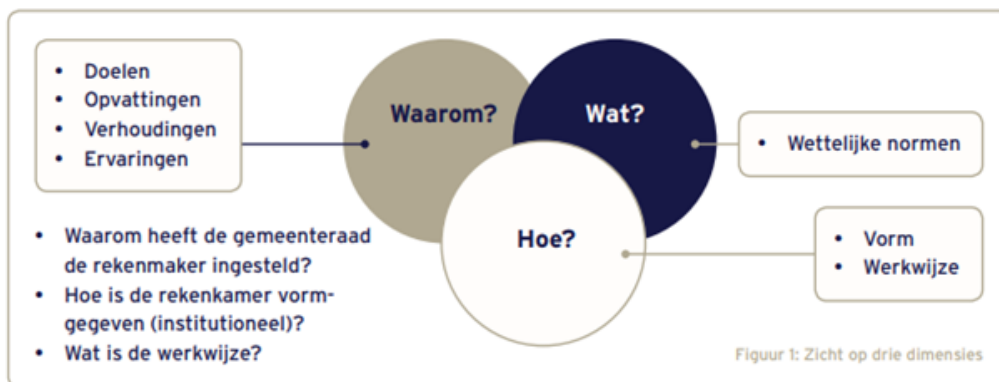
Door middel van meerdere (groeps)interviews is de vraagstelling voor de online vragenlijst aangescherpt. Dit betreft interviews met:

- een vertegenwoordiging van de raad (niet zittend in de RKC);
- leden van het dagelijks bestuur (de burgemeester, enkele wethouders en de gemeentesecretaris);
- een selectie van bij onderzoeken betrokken ambtenaren en managers;
- de externe leden van de RKC (inclusief secretaris);
- raadsleden zittende in de RKC;
- de griffie(r)medewerkers.

In totaal zijn er zeven (groeps)gesprekken gevoerd met betrokkenen. De interviews hadden als doel de uitkomsten uit de documentenstudie te verdiepen, nader te duiden en waar nodig aan te vullen. De uitkomsten zijn gebruikt om de online vragenlijst op te stellen.

3. Uitvoering scan

Met de scan zijn de volgende onderdelen onderzocht:

Via een digitale vragenlijst onder de leden van de gemeenteraad, de griffier, leden van het college van B&W, de ambtelijke organisatie van de gemeente en de (oud-)leden en secretaris van de RKC is het volgende geïnventariseerd:

Het doel en de vorm:

- belang rekenkamerfunctie;
- samenstelling RKC;
- werkwijze en functioneren RKC.

Productie:

- beoordeling productie en kwaliteit onderzoeksrapporten;
- keuze voor onderwerpen;
- budget.

Effect:

- behandeling onderzoeksrapporten;
- doorwerking;
- nazorg.

Toekomst:

- wensen ten aanzien van het functioneren van de RKC.

Op deze wijze zijn alle betrokkenen in de gelegenheid gesteld om bij te dragen aan de evaluatie.

H4 | Bevindingen

Dit hoofdstuk bevat de bevindingen van het evaluatieonderzoek. Eerst volgt een korte beschrijving van de taak, werkzaamheden, bevoegdheden en huidige samenstelling van de RKC.

4.1 Samenstelling en missie Rekenkamercommissie Maassluis

De RKC voert onderzoek uit voor de gemeente Maassluis. Aan haar werkzaamheden liggen de 'Verordening op de Rekenkamercommissie 2011' en het 'Onderzoeksprotocol Rekenkamercommissie Maassluis' ten grondslag dat uit 2012 stamt. Beide stukken zijn al (meer dan) tien jaar oud en zouden een update kunnen gebruiken. De RKC heeft er bewust voor gekozen deze update uit te stellen met het oog op de op handen zijnde wetwijziging¹. Daarnaast heeft de RKC in 2015 ook een 'Mission Statement Rekenkamercommissie 2015-2018' geschreven die nog steeds van toepassing is op haar werkzaamheden. In de Mission Statement staan de werkwijze en de kernwaarden van de RKC uitgewerkt:

- Degelijk en doelmatig
- Transparant
- Bij de tijd

De Mission Statement is een reactie op en een nadere uitwerking van de aanbevelingen die werden gedaan na de evaluatie van de effectiviteit van de RKC in 2014. Hieruit kwam de opdracht naar voren om *'uitvoering te geven aan de aanbeveling van de RKC ten aanzien van het herstel van de verhoudingen tussen de RKC en het college/ambtelijk apparaat en de gemeenteraad hierover te informeren'*. Met de nieuwe werkwijze wilde de RKC vooral inzetten op het verbeteren van de relatie met het college en de ambtelijke organisatie, wat als voornaamste aanbeveling was aangemerkt in de evaluatie. In paragraaf 4.5 zullen we nader ingaan op de verhoudingen en opvolging van de aanbevelingen uit de vorige evaluatie.

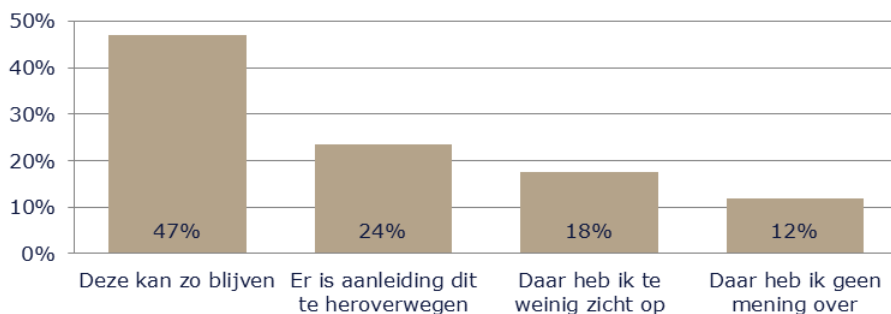
De RKC bestaat uit twee raadsleden en drie externe leden, waaronder de voorzitter, ondersteund door een secretaris vanuit de griffie. De drie externe rekenkamerleden worden benoemd voor een raadsperiode, waarbij er een mogelijkheid bestaat om te verlengen voor een aansluitende raadsperiode. De twee interne rekenkamerleden worden vanuit de raad zelf geselecteerd voor een raadsperiode. Informatie over de RKC en de publicaties van de afgelopen jaren zijn te vinden op een overzichtelijke website:

<https://www.maassluis.nl/rekenkamercommissie>.

Betrokkenen is gevraagd naar hun oordeel over de huidige vorm en samenstelling van de RKC. Bijna de helft van de respondenten vindt dat de huidige samenstelling zo kan blijven en een kwart ziet aanleiding om de samenstelling te heroverwegen.

¹ Dit betreft het voorstel tot wijziging van de Gemeentewet, de Provinciewet en de Comptabiliteitswet 2016 in verband met het afschaffen van de decentrale rekenkamerfunctie en het uitbreiden van de bevoegdheden van de rekenkamers (Wet versterking decentrale rekenkamers).

Figuur 1 Wat is uw oordeel over deze vorm van samenstelling?

Betrokkenen is gevraagd hun antwoord nader toe te lichten. Een aantal respondenten heeft dat gedaan. Hieruit blijkt onder andere:

- De combinatie van extern en intern (lokaal) is positief. Interne leden zijn belangrijk voor verbinding ('korte lijn') met de raad en weten wat er speelt. Externe leden zorgen voor een neutrale blik en externe kennis.
- Interne leden houden hun politieke standpunten buiten beschouwing. Hierdoor is er tot op heden geen discussie geweest over de aanwezigheid van interne leden. Wel blijft het risico bestaan dat interne leden politiek willen bedrijven in de RKC.
- Raadsleden kunnen niet onafhankelijk over hun eigen rol oordelen en kunnen soms sturend zijn.

Waar het gaat om de vorm van een RKC met daarin zowel raadsleden als interne leden, is in gesprekken voornamelijk aangegeven dat dit als een meerwaarde wordt gezien, vooral gezien vanuit de schakelfunctie tussen de externe rekenkamerleden en de gemeenteraad.

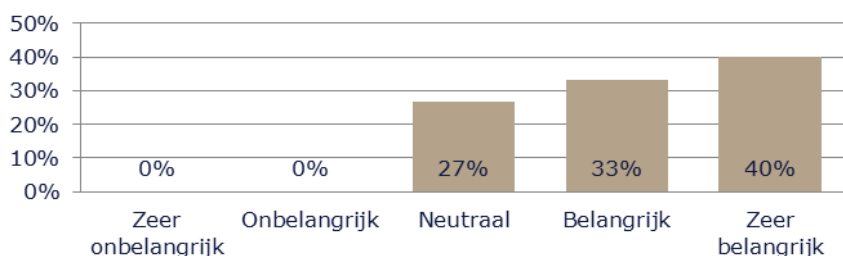
4.2 Belang en bijdrage van de Rekenkamercommissie

In deze paragraaf gaan we in op het doel van de RKC: welk belang kennen de gemeenteraad en andere stakeholders toe aan de gemeentelijke rekenkamerfunctie?

Belang van de rekenkamerfunctie

De Gemeentewet beschouwt de Rekenkamer(commissie) als een 'hulptroep' van de gemeenteraad. Aan betrokkenen is gevraagd hoe belangrijk de rekenkamerfunctie voor hen is ten opzichte van andere controle-instrumenten, zoals raadsvragen, raadsonderzoeken, raadsenquête, et cetera.

Figuur 2 Belang rekenkamerfunctie t.o.v. andere raadsinstrumenten

In bovenstaande figuur is te zien dat de meeste respondenten de rekenkamerfunctie zeer belangrijk vinden ten opzichte van andere raadsinstrumenten. Een derde vindt het belangrijk en de overige respondenten zijn neutraal. Opvallend is dat geen van de respondenten de rekenkamerfunctie niet van belang acht. Een klein aantal respondenten heeft een toelichting gegeven. Hieruit komen twee onderwerpen duidelijk naar voren, namelijk de onafhankelijke rol van de RKC en de mogelijkheid die zij bieden (aan raadsleden) om bepaalde zaken (uitgebreider) te onderzoeken.

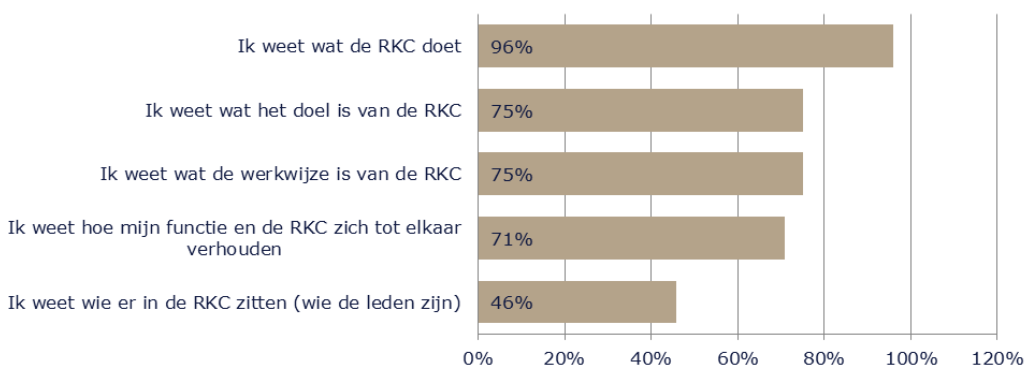
"De Rekenkamer onderzoekt zaken, waar ik als raadslid geen tijd voor en onvoldoende kennis van heb."

"Het is van belang dat een onafhankelijke instantie zaken uitzoekt. Er zijn soms zaken die niet goed gaan en dan is het goed dat een Rekenkamer dat uitzoekt en bevindingen neerlegt bij college en raad ter verbetering."

Bekendheid RKC

Een van de uitkomsten van de zelfevaluatie uit 2014 was dat het college van B&W niet bekend was met de externe leden van de RKC. In de huidige vragenlijst is dan ook gevraagd naar de bekendheid van de betrokkenen met de RKC. Respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen. Opvallend is dat de respondenten voornamelijk op de hoogte zijn van wat de RKC doet en hoe zij werken, maar minder vaak weten wie daadwerkelijk de rekenkamerleden zijn. Dit punt komt ook uit de gesprekken naar voren. De RKC als gremium is bekend, maar de personen zijn dat niet. Er zou volgens de respondenten vaker een rondje langs de fracties, maar ook bij de andere gremia gemaakt kunnen worden.

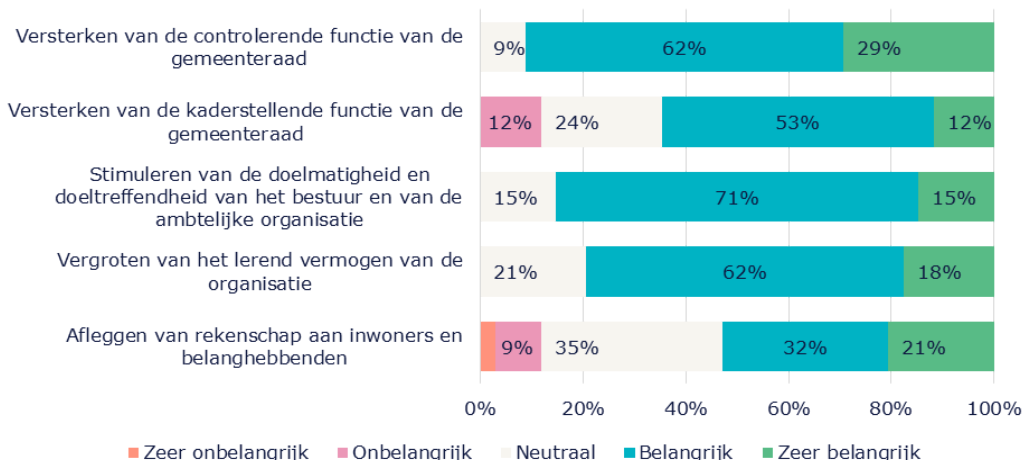
Figuur 3 Bekendheid met RKC Maassluis

Belang van RKC Maassluis

Aan betrokkenen is gevraagd wat het belang is van een RKC: waaraan moet deze bijdragen? Onderstaande figuur laat zien dat vooral het versterken van de controlerende functie van de gemeenteraad als (zeer) belangrijk wordt gezien. Ook het stimuleren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het bestuur en van de ambtelijke organisatie vinden de respondenten (zeer) belangrijk. Afleggen van rekenschap aan inwoners en belanghebbenden is voor de respondenten het minst belangrijk.

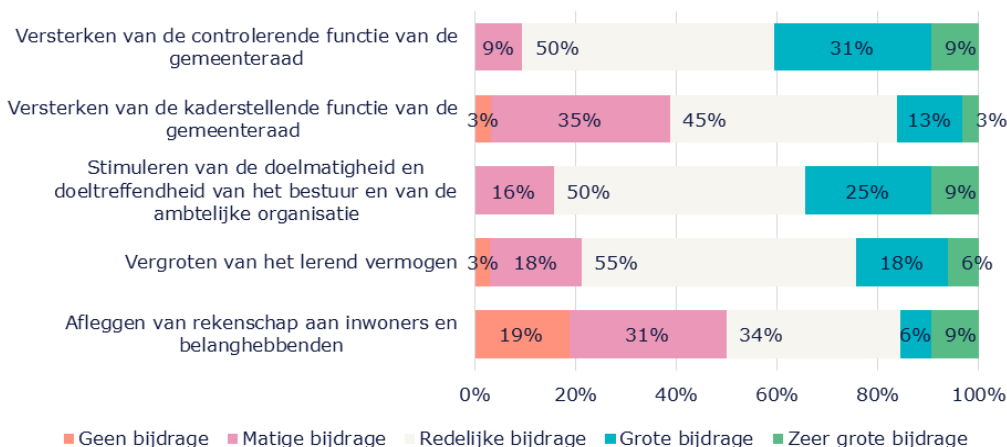
Figuur 4 Belang Rekenkamercommissie

Bijdrage van de RKC Maassluis 2014-2021

Vervolgens is gevraagd in hoeverre de RKC Maassluis de afgelopen periode heeft bijgedragen aan deze aspecten. In lijn met de antwoorden op de vorige vraag, blijkt dat de RKC vooral een bijdrage heeft geleverd aan het versterken van de controlerende functie, het lerend vermogen en het stimuleren van doelmatigheid en doeltreffendheid van de organisatie. Aan het afleggen van rekenschap aan inwoners en belanghebbenden is de minste bijdrage geleverd volgens degenen die de vragenlijst hebben ingevuld.

Figuur 5 Bijdrage RKC tussen 2014-2021

Vervolgens is aan betrokkenen gevraagd of zij voorbeelden kunnen noemen van deze bijdrage. Meerdere keren is daarbij het onderzoek naar 'overheids- en burgerparticipatie' genoemd. Volgens de respondenten heeft dit onderzoek onder andere geleid tot concrete aanbevelingen die gebruikt zijn bij het uitwerken van het huidige participatiebeleid; het geeft inzicht in de inrichting, uitvoering en mogelijke verbeterpunten/leerdoelen. Daarnaast heeft het volgens de respondenten geholpen bij het kader stellen over dit onderwerp (en andere onderwerpen) vanuit de raad. Andere punten die naar voren komen zijn bijvoorbeeld:

- Opdrachtformulering van deelopdrachten door de raad aan de RKC.
- Een gewijzigde aanpak van het subsidiebeleid, met aandacht voor maatschappelijke effecten.
- Rapportage over de afhandeling van moties, toezeggingen en aanbevelingen in de bestuursrapportages.
- Het ontwikkelde dashboard.
- Vergroting van de sturingswaarde van informatie van de raad en het toevoegen van een nieuw perspectief.
- Controle vanuit de raad door middel van aanbevelingen aan het college.

4.3 Productie en budget

In deze paragraaf gaat het om de onderzoeksrapporten die de RKC oplevert, wat de kosten hiervan zijn en wat de meerwaarde van de RKC is. Het gaat kortom om:

- de hoogte van het door de gemeenteraad toegekende budget;
- de productie (aantal en kwaliteit onderzoeksrapporten);
- de ervaren meerwaarde van de RKC.

Wettelijke minimumeisen

Volgens de Gemeentewet (artikel 81 en verder) geldt er een aantal minimumeisen ten aanzien van de input en output van een gemeentelijke Rekenkamer. Middels landelijk onderzoek is dit geoperationaliseerd in de volgende eisen:

1. Er dient een Rekenkamer ingesteld te zijn, of een verordening te zijn vastgesteld.
2. De Rekenkamer moet operationeel zijn. Dat betekent dat deze dient te beschikken over een voldoende eigen budget.
3. Een Rekenkamer voert minimaal eens per twee jaar een onderzoek uit en levert dus minimaal één rapport per twee jaar op.
4. De Rekenkamer stelt jaarlijks een jaarverslag op.

Budget

In Maassluis wordt de rekenkamerfunctie beschouwd als een van de belangrijkere vormen van ondersteuning van raadsleden bij het politieke werk. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) constateert dat het budget in de praktijk vaak een knelpunt blijkt te zijn bij Rekenkamers, en wijst erop dat wanneer het kostenaspect overheerst, onderbelicht blijft welke baten er uitgaan van een Rekenkamer. De ROB adviseert dan ook zorg te dragen voor voldoende budget voor de Rekenkamer².

² Idem, pagina 43.

Uit onderzoek blijkt dat in gemeenten waar een Rekenkamer actief is, in 2019 gemiddeld € 1,20 per inwoner aan de Rekenkamer werd besteed. Volgens een recente publicatie zou de norm voor een minimaal budget € 1,30 per inwoner moeten zijn volgens het Ministerie van Binnenlandse Zaken.³ Kijkend naar het inwoneraantal van Maassluis in 2021, komt dit uit op een budget van € 43.377. Het werkelijke budget in dat jaar was € 28.720 (€ 0,86 per inwoner). Hiermee blijft het budget dus fors achter op het landelijk gemiddelde.

Tabel 3 Budget, uitgaven en inwoneraantallen Maassluis

Jaartal	Budget	Uitgaven	Inwoneraantal ⁴
2014	?	?	32.080
2015	€ 27.000	€ 26.772	32.201
2016	€ 27.000	€ 26.692	32.292
2017	€ 27.114	€ 24.105	32.450
2018	€ 27.521	€ 14.406 ⁵	32.518
2019	€ 28.071	€ 28.118	32.768
2020	€ 28.464	€ 27.423	33.213
2021	€ 28.720	€ 29.131	33.367

Ontwikkelrichting ten aanzien van het budget voor de RKC en de besteding

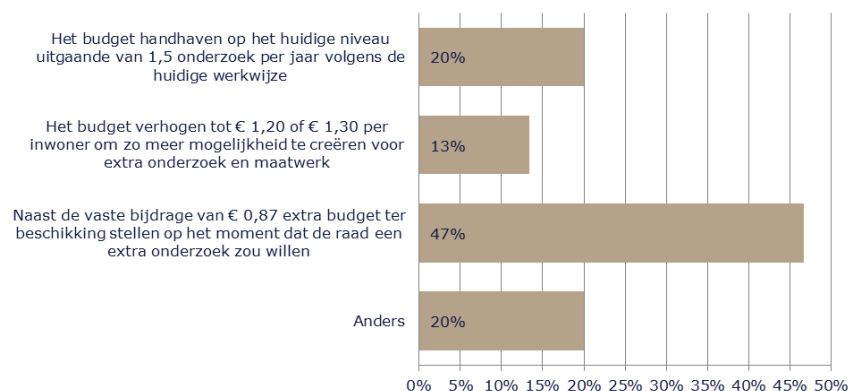
De RKC heeft een vast budget van ongeveer € 28.000 per jaar. Dat is ongeveer € 0,87 per inwoner. Uit gesprekken komt naar voren dat er een duidelijke behoefte is aan meer maatwerk en ruimte voor onderzoeken naar lokale onderwerpen (meer hierover in paragraaf 4.4). In de vragenlijst is daarom ook gevraagd welke ontwikkelrichting men ziet ten aanzien van het budget van en de besteding ervan door de RKC (figuur 6).

³ Inspiratiekaders effectieve invulling lokale Rekenkamer, CVCEI en Berenschot, november 2020.

⁴ Inwoners per gemeente, CBS, <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/regionaal/inwoners>.

⁵ In verband met de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 is het budget niet volledig benut. Eind 2018 is een onderzoek gestart dat gedeeltelijk ten laste is gekomen van het budget van 2018.

Figuur 6 Budgetontwikkeling

Uit de vragenlijst blijkt dat de meeste respondenten vinden dat er naast de vaste bijdrage van € 0,87 per inwoner ook extra budget ter beschikking gesteld moet worden op het moment dat de raad een extra onderzoek zou willen. Een aantal respondenten geeft als antwoord 'Anders'. In de toelichting hierbij staat onder andere dat er minder extern en meer zelfstandig onderzoek zou moeten zijn. Uit gesprekken met de RKC en de griffie komt naar voren dat het budget net voldoende is om anderhalf onderzoek per jaar te doen: een onderzoek en een quickscan. Daarbij is het soms noodzakelijk om creatief te zijn met de facturatie door de termijnen te verspreiden over het oude en nieuwe jaar. In 2021 is er voor het eerst een budgetoverschrijding geweest, hetzij zeer beperkt met € 411.

Uit gesprekken en de vragenlijst komt naar voren dat niet alleen de rekenkamerleden maar ook de andere betrokkenen erkennen dat het budget op dit moment erg krap is. Met de huidige werkwijze en productie zijn de randen van het budget bereikt. Wel is het de vraag of er direct meer budget moet komen om meer onderzoek te doen.

Productie

De RKC heeft in de afgelopen jaren zeven onderzoeksrapporten uitgebracht. Dit is gemiddeld anderhalf onderzoek per jaar en ligt daarmee in lijn met het landelijk gemiddelde.⁶ De zeven onderzoeksrapporten zijn:

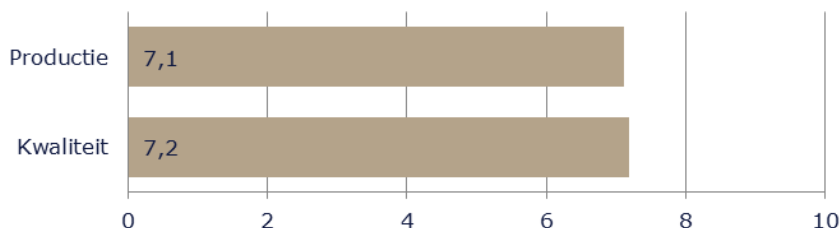
- Grip op verbonden partijen (2016)
- Evaluatie van subsidiebeleid (2016)
- ICT in de gemeente (2017)
- Decentralisaties jeugdhulp (2018)
- Wmo-beleid in de praktijk (2019)
- Burger- en overheidsparticipatie Maassluis (2020)
- Maassluis CO2-neutraal in 2040 (2021)

Uit de gesprekken komt naar voren dat de meeste betrokkenen tevreden zijn over de productie. Over het algemeen worden de onderzoeken van de RKC positief gewaardeerd. Gemiddeld krijgt de productie een 7,1 en de kwaliteit van de rapporten een 7,2.

⁶ Klaartje Peters en Sabine van Zuydam, 'Decentraal rekenkameronderzoek in Nederland: een overzicht', BW 2021-2, p. 5-22.

Wanneer dit uitgesplitst wordt naar functie, dan blijkt dat de gemeenteraad (raadsleden en steunraadsleden) de productie gemiddeld ook met een 7,1 waardeert en de kwaliteit met een 7,3. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat het ook voor de organisatie behapbaar moet blijven om deel te nemen aan het onderzoek, Maassluis is een relatief kleine organisatie.

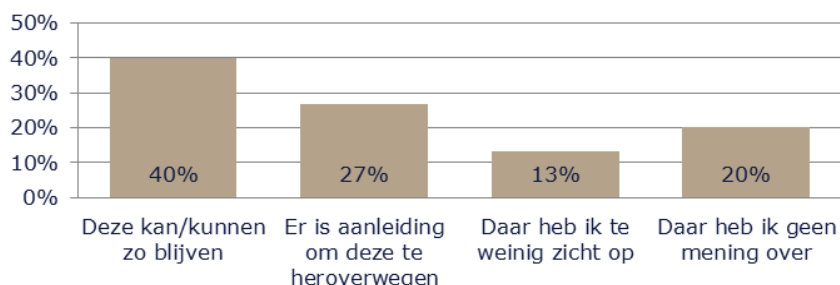
Figuur 7 Waardering onderzoeken

Tevredenheid huidige publicatievorm(en)

In het onderzoek is ook gevraagd in hoeverre betrokkenen tevreden zijn met de huidige publicatievorm(en) die de RKC hanteert bij de onderzoeken. Ook is gevraagd aan welke (andere) publicatie- en presentatievorm(en) van onderzoek men behoefte zou hebben.

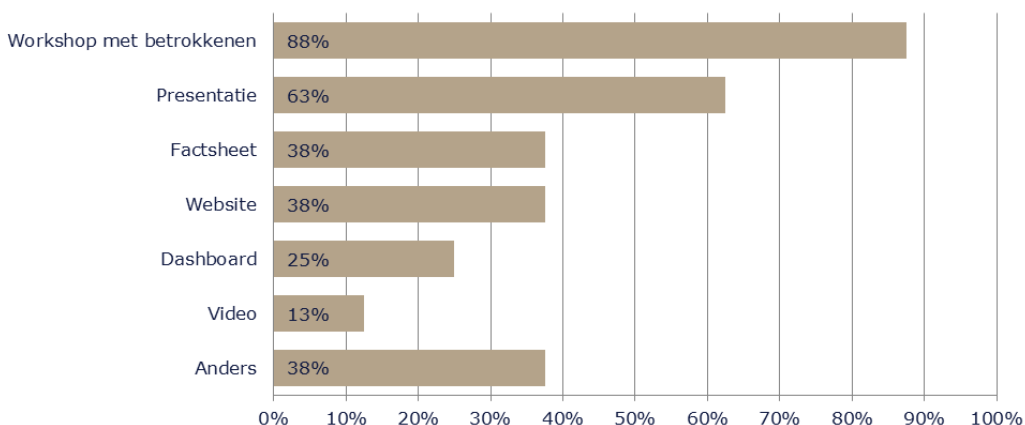
Figuur 8 In hoeverre bent u tevreden met de huidige publicatievorm(en) die de RKC hanteert?

Uit bovenstaande figuur blijkt dat 40% van de respondenten vindt dat de huidige publicatievorm zo kan blijven. Ruim een kwart ziet aanleiding om deze te heroverwegen.

Aan welke (andere) publicatie- en presentatievorm men behoefte heeft, is te zien in figuur 9. Respondenten konden meerdere antwoorden kiezen. Daarbij springen een workshop met betrokkenen en een (extra) presentatie er duidelijk uit. Deze presentatie is dan vooral gericht op het betrekken van een ander gremium, zoals het ambtelijk apparaat.

Figuur 9 Behoefte (andere) publicatie- en presentatievorm(en) van onderzoek

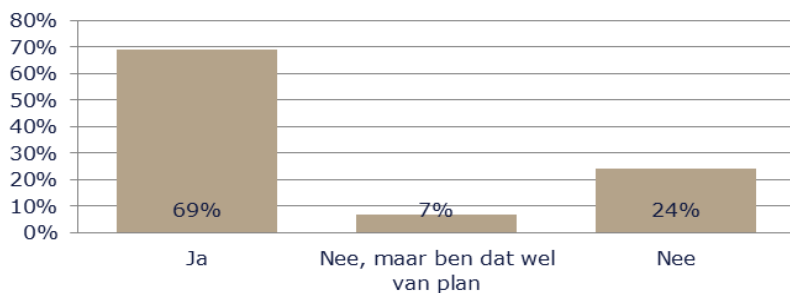
"Gelijktijdige presentatie van een onderzoeksresultaat raad en college."

"Voor mijn gevoel is de terugkoppeling voornamelijk een bestuurlijke zaak, die zich afspeelt in de raad. Als er meer samenwerking met de ambtelijke organisatie wordt gezocht zou dit de implementatie van de aanbevelingen bevorderen."

Gebruik en meerwaarde onderzoeken

Aan de betrokkenen is de vraag voorgelegd of men in het functioneren gebruikmaakt van de rapporten van de RKC. Daarop antwoordt 69% instemmend. 24% doet dit niet maar is dit wel van plan.

Figuur 10 Maakt u in uw functioneren gebruik van de rapporten van de RKC?

Respondenten die 'Ja' antwoordden, konden ook aangeven waar ze de rapporten voor gebruiken. Dit is onder andere bij:

- doorontwikkeling van beleid;
- monitoring van uitvoering aanbevelingen;
- onderwerpen die te maken hebben met de rol van de raad/griffie;
- opstellen van prestatie-indicatoren;
- raadsvergaderingen;
- controleren van het college;
- afwegingen maken.

Vervolgens is aan betrokkenen gevraagd wat voor hen de meerwaarde is van de onderzoeken van de RKC. Respondenten konden in een open tekstvlak een antwoord noteren. We hebben een aantal van deze antwoorden opgesomd:

- Het kan zowel de raad (in zijn rol) helpen als de kwaliteit van het ambtelijk apparaat verbeteren.
- Onderzoeken geven inzicht in de gang van zaken en verbetermogelijkheden.
- Een onafhankelijke blik ('spiegel voorgehouden krijgen').
- Verdieping en verduidelijking.
- Het houdt raad en college scherp.

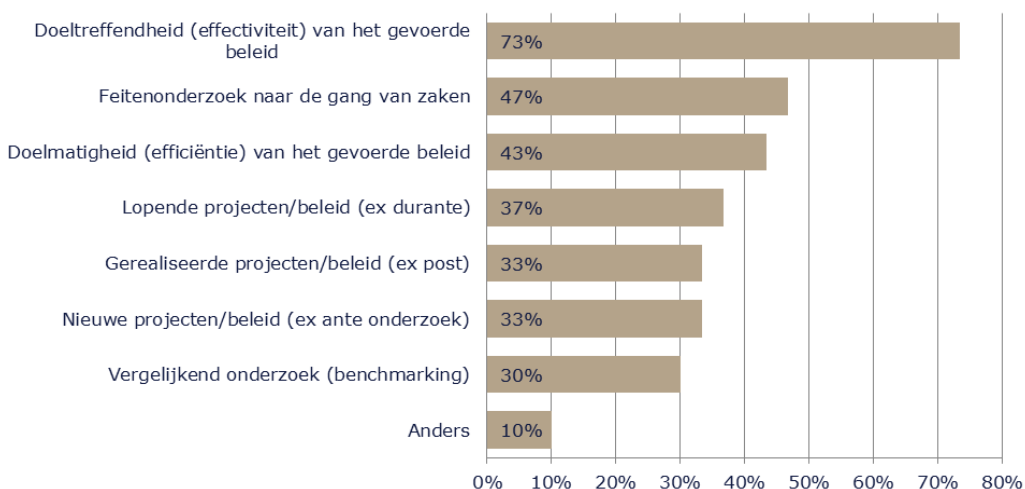
Respondenten konden in een open tekstvlak ook een reden aangeven waarom zij in hun functioneren 'geen' gebruikmaken van de rapporten van de RKC:

- De RKC kiest ook onderzoeksonderwerpen buiten de door de raad aangedragen onderwerpen.
- Er wordt vanuit gegaan dat aanbevelingen vanuit de organisatie worden opgepakt.
- De onderzoeken hadden geen betrekking op het eigen vakgebied. Behalve het integreren van de afhandeling in de P&C-cyclus, is er geen gebruikgemaakt van de rapporten.
- De rapporten zijn te omvangrijk om effectief te kunnen gebruiken.

Doorontwikkeling onderzoeksrichting

Aan betrokkenen is ook gevraagd waarop de RKC in de toekomst het accent dient te leggen bij het doen van onderzoek. Er konden meerdere antwoorden aangekruist worden. Uit onderstaande figuur blijkt dat men in de toekomst vooral wil dat er accent gelegd wordt op de doeltreffendheid van het gevoerde beleid. Daarnaast komen feitenonderzoek naar de gang van zaken en doelmatigheid van het gevoerde beleid vaak naar voren. De minste antwoorden hebben betrekking op het onderwerp vergelijkend onderzoek (benchmarking).

Figuur 11 Waarop dient wat u betreft de RKC in de toekomst het accent te leggen bij het doen van onderzoek?

Een aantal respondenten gaf als antwoord 'anders' en lichtte dit toe. Deze antwoorden betreffen:

- Dit is iets wat de RKC zelf, in overleg met raadsleden, bepaalt en waarop het dagelijks bestuur geen invloed op moet (willen) uitoefenen.
- De RKC mag zich meer richten op de doeltreffendheid van beleid (worden de effecten uit het coalitieakkoord bereikt?).
- Onderzoek naar de menselijke maat in het beleid en het versterken van bestaanszekerheid.

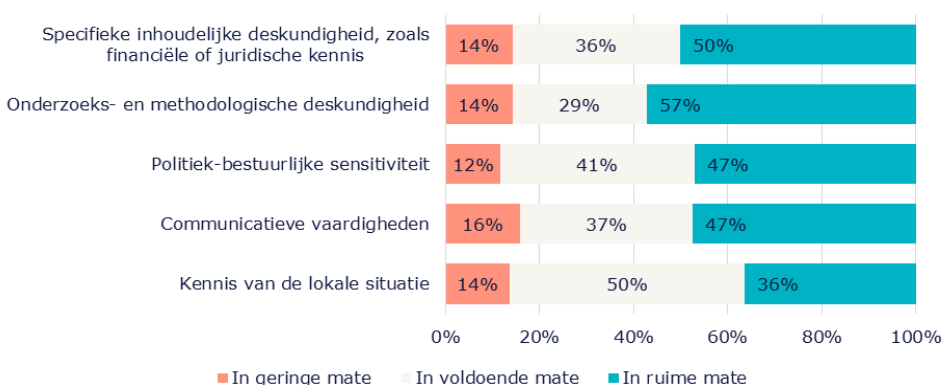
4.4 Werkwijze

In deze paragraaf gaat het over de competenties van de RKC, het onderzoeksproces, de werkwijze en de betrokkenheid van de gemeente. Ook de rol van de griffie die als secretaris opereert, komt daarbij aan de orde.

Competenties RKC

Bij de (her)benoeming van de huidige leden van de RKC is gelet op hun specifieke kennis en vaardigheden, zoals financiële of bestuurlijke deskundigheid. Aan betrokkenen is gevraagd in hoeverre de leden ook daadwerkelijk over deze specifieke kennis en vaardigheden blijken te beschikken die in Maassluis worden gevraagd. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 12 In hoeverre beschikken de leden daadwerkelijk over deze kennis en vaardigheden?

Over het algemeen ziet men de specifieke kennis en vaardigheden terug bij (het functioneren van) de rekenkamerleden. Voor alle onderwerpen geldt dat de meeste respondenten vinden dat dit in voldoende of ruime mate aanwezig is. Kennis van de lokale situatie is het minst vaak in ruime mate aanwezig, maar wordt wel door de helft van de respondenten als voldoende beschouwd.

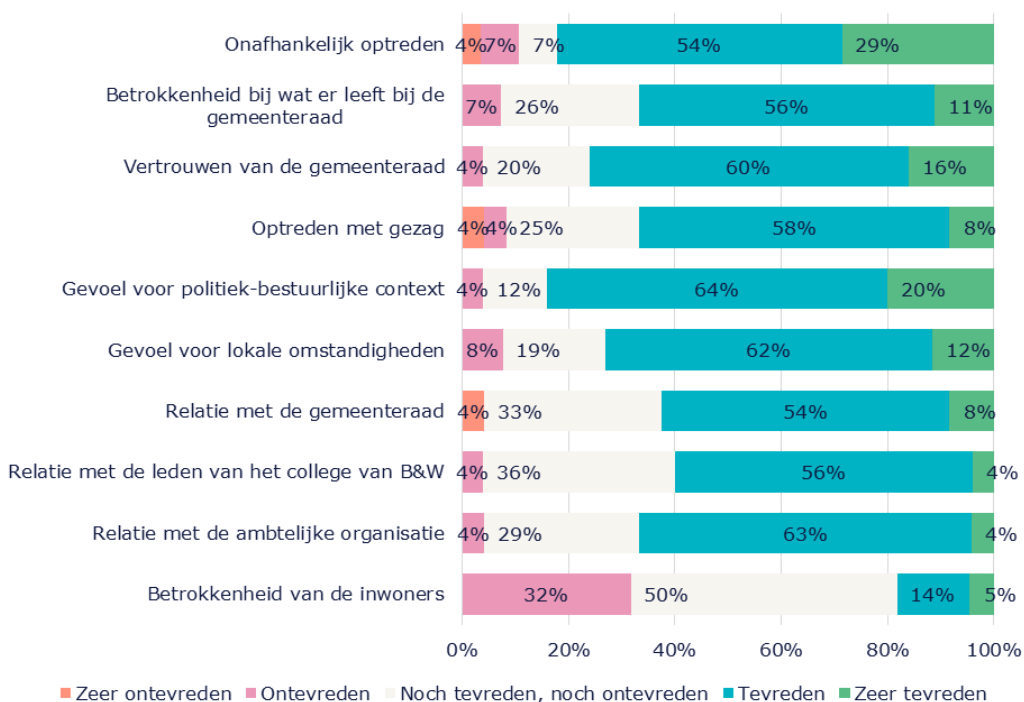
Rol van de griffie

De RKC wordt op dit moment ondersteund door een secretaris vanuit de griffie (die tevens raadsadviseur is). De secretaris heeft formeel geen uren voor deze werkzaamheden. Deze situatie is ontstaan doordat er in het verleden enige tijd sprake is geweest van een samenvoeging van de RKC met Vlaardingen en Schiedam, waarbij de secretariële ondersteuning aldaar belegd zou worden. Toen dit niet door bleek te gaan, heeft de raad de RKC-ondersteuning bij de griffie belegd voor ongeveer twee uur per week. Uit gesprekken blijkt dat deze uren in de praktijk niet voldoende zijn en dat er ook geen duidelijke taakomschrijving is voor de secretariële werkzaamheden. Hiermee is de secretariële ondersteuning dus niet geborgd binnen de organisatie. Dat neemt niet weg dat de RKC op dit moment erg tevreden is over de secretariële ondersteuning.

Werkwijze van de RKC

Niet alleen is onderzocht hoe de onderzoeksrapporten, de onderwerpkeuze en het onderzoeksproces worden gewaardeerd, ook is gevraagd naar hoe betrokkenen de werkwijze van de RKC waarderen. Daarbij is ingegaan op een aantal aspecten die belangrijk zijn bij het functioneren van Rekenkamer(commissie)s. Onderstaande figuur geeft daarvan de resultaten weer.

Figuur 13 Waardering voor de werkwijze van de RKC Maassluis

De aspecten waar de respondenten vooral (zeer) tevreden over zijn, betreffen het gevoel voor politiek-bestuurlijke context, onafhankelijk optreden en het vertrouwen van de gemeenteraad. Waar de respondenten het vaakst (zeer) ontevreden over zijn, is de betrokkenheid van de inwoners.

Onderwerpkeuze

De RKC kan vanuit haar onafhankelijke rol zelf besluiten naar welke onderwerpen zij onderzoek doet. De mogelijke onderwerpen worden verzameld op een groslijst die jaarlijks wordt bijgewerkt. Een keer per jaar worden voor de groslijst nieuwe onderwerpen opgehaald bij de raad. Dat gebeurt op een commissieavond waarbij vanuit iedere fractie een vertegenwoordiger aanwezig is. Vervolgens kijkt de RKC naar de groslijst, de thematiek van het vorige onderzoek, wat er speelt in de samenleving en naar verschillende domeinen waar onderzoek is gedaan.

In de vragenlijst is gevraagd of respondenten een suggestie hebben als het gaat om de onderwerpkeuze en onderzoeksaanpak. Onderwerpen die daaruit naar voren komen zijn onder andere:

- Verbonden partijen (besturing, samenwerking)
- Beheer van kunstwerken, wegen en kades
- Openbare voorzieningen
- Omgevingswet
- Regionale energietransitie
- Beheerplannen en uitvoering afval

Hoewel de onderwerpkeuze via een afwegingskader lijkt te verlopen is dat voor personen buiten de RKC niet altijd duidelijk. Veel respondenten bemerken in de gesprekken dat zij geen idee hebben hoe de keuze voor onderwerpen tot stand komt (al is men over de onderwerpen doorgaans niet ontevreden). Daarbij geven verschillende respondenten aan dat ze niet het idee hebben dat er altijd even goed gekeken wordt of onderwerpen relevant en actueel zijn. Sommige respondenten geven aan dat de onderwerpen 'de grote maatschappelijke opgaven zijn' die overal spelen. Daarmee zijn de onderzoeken vaak generiek en niet altijd even spannend. Veel respondenten zouden graag meer 'Maassluisse' onderwerpen onderzocht willen zien, mocht daar ruimte voor zijn.

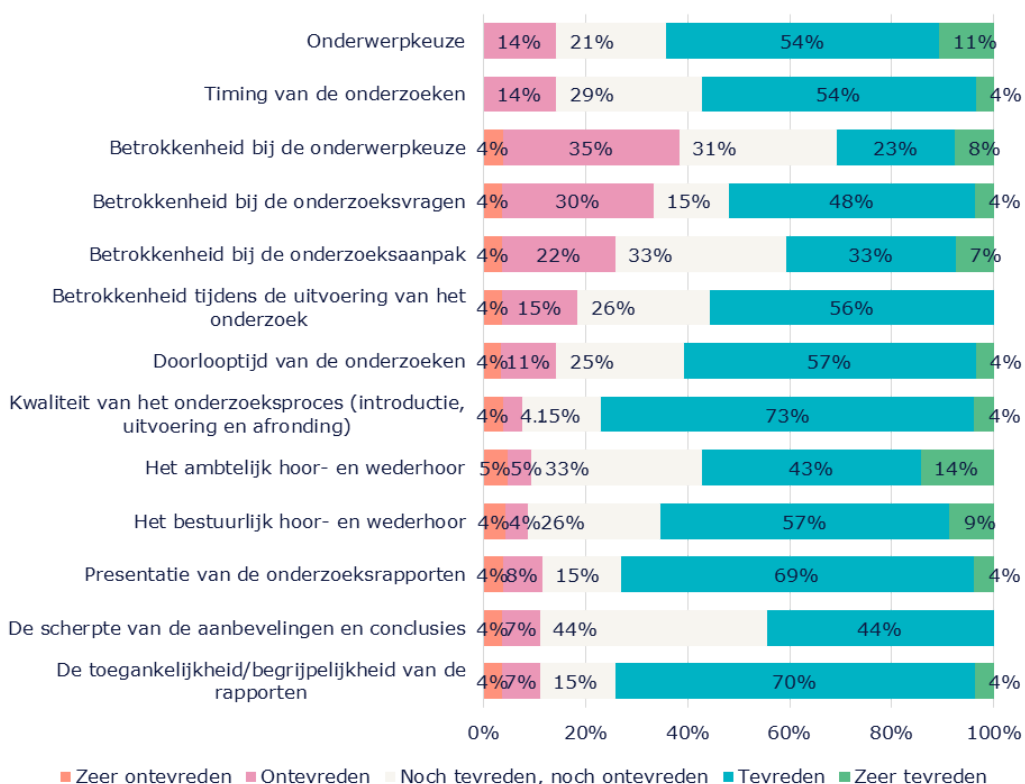
Desondanks bestaat er - zo blijkt uit de verordening - wel een mogelijkheid voor de raad om een gemotiveerd verzoek in te dienen voor het instellen van een onderzoek.⁷ Vervolgens is het aan de RKC om te besluiten al dan niet aan dit verzoek te voldoen. Daarbij moet de RKC binnen een maand de raad motiveren waarom zij niet aan een verzoek van de raad voldoet. Vanuit de organisatie is daarbij ook opgemerkt dat het wellicht zou helpen als de RKC bij de onderwerpkeuze enigszins rekening houdt met de P&C-cyclus, zodat onderzoeken ook op het juiste moment worden uitgevoerd. Zo kan het voorkomen dat een onderzoek wordt opgeleverd terwijl op dat onderwerp net nieuw beleid is vastgesteld.

Onderzoeksproces

Rekenkamers nemen volgens de Gemeentewet zelfstandig besluiten over de te onderzoeken onderwerpen, maar ook over de aanpak en het proces heeft de RKC de regie. Betrokkenen is gevraagd naar hun tevredenheid over het functioneren van de RKC ten aanzien van het onderzoeksproces. De resultaten zijn weergegeven in de volgende figuur.

⁷ Verordening op de Rekenkamercommissie, artikel 13 Onderwerpselectie en Opdrachtverlening.

Figuur 14 Tevredenheid functioneren RKC t.a.v. onderwerpkeuze en onderzoeksproces

Over het algemeen geldt dat de respondenten vaker tevreden dan ontevreden zijn over de verschillende aspecten die samenhangen met het proces. Wel zit er enige ontevredenheid over de betrokkenheid bij de onderwerpkeuze en de onderzoeksvragen. In het gesprek met de raad kwam naar voren dat op dit moment nog geen aandachtspunten worden opgehaald bij de start van het onderzoek, tenzij het ingehuurd bureau dit zelf initieert. Ook tijdens het onderzoek ontvangt de raad geen terugkoppeling of voortgangsberichten over het onderzoek. Tussentijds contact met de RKC is er de afgelopen jaren nauwelijks geweest, waardoor onderzoeken soms 'als een duikboot boven komen'. Toch worden alle onderwerpen waarnaar onderzoek wordt gedaan, van de groslijst gehaald die door de raad wordt opgesteld. Een uitzondering is het onderzoek naar risicomanagement.

Deze betrokkenheid komt ook naar voren uit de suggesties die de respondenten konden doen in de vragenlijst. Andere suggesties als het gaat om de onderzoeksaanpak zijn bijvoorbeeld:

- Verbetering in de scherpheid van aanbevelingen (vaak te algemeen en weinig concreet).
- Meer vraaggestuurd (raad moet kunnen vragen om een onderzoek als daar aanleiding voor is).

Wederhoor

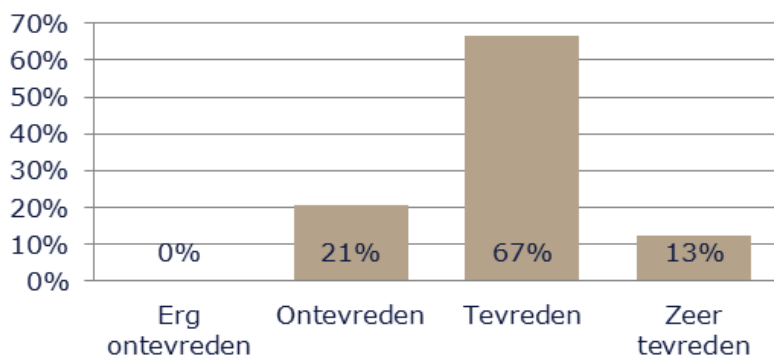
Nadat het onderzoek is verricht vindt er ambtelijk en bestuurlijk wederhoor plaats. De termijn voor beide wederhoren is - volgens de verordening - tien dagen. In de praktijk blijken er in 2015 nieuwe afspraken te zijn gemaakt, tussen de toenmalig voorzitter van de RKC en toenmalig gemeentesecretaris, over de reactietermijnen. Deze zijn daarmee uitgebreid naar twee weken (ambtelijk wederhoor) en drie weken (bestuurlijk wederhoor). Uit gesprekken met ambtenaren en het college komt naar voren dat tien dagen in de praktijk meestal niet haalbaar is omdat er op dat moment ook tijd moet zijn om het wederhoor uit te voeren naast alle reguliere werkzaamheden. De RKC bevestigt dat de reactietermijnen in de praktijk bijna altijd overschreden worden.

Een belangrijk aandachtspunt vanuit de gesprekken was dat de betrokken ambtenaren doorgaans geen terugkoppeling krijgen over de verwerking van het wederhoor. Zo is dus niet duidelijk of de opmerkingen zijn verwerkt of niet.

Behandelingswijze rapporten

Na het ambtelijk en bestuurlijk wederhoor, wordt het rapport tijdens een commissievergadering behandeld door de raad, in aanwezigheid van de RKC (en het onderzoeksbureau), maar zonder de aanwezigheid van het college. Alle betrokkenen zijn bevraagd naar hun mening over de behandeling van de rapporten en dan met name de tijd en aandacht die er nu aan wordt besteed. Uit onderstaande figuur blijkt dat de meeste respondenten hierover (zeer) tevreden zijn.

Figuur 15 Hoe tevreden bent u over de behandeling van de rapporten van de RKC?

In lijn met de vorige vraag is ook gevraagd of de huidige behandelwijze van de rapporten dient te worden aangepast. Hierover zijn de meningen meer verdeeld, 55% vindt dat dit aangepast moet worden. Daarom is in de vragenlijst, maar ook in de interviews gevraagd hoe de behandelwijze aangepast zou moeten worden en wie/welke rollen daarbij betrokken zouden moeten zijn? Gemeenschappelijke deler is dat de meeste respondenten het college meer bij de behandeling willen betrekken. Het college geeft nu een bestuurlijke reactie en de raad neemt doorgaans alle aanbevelingen over, waardoor het als een 'papierwisseling' aanvoelt. Daarmee voelt het voor veel raadsleden alsof de evaluatie al rond is, de mogelijkheid om met het college in discussie te gaan is in deze constellatie beperkt. De huidige werkwijze schroeit het verhaal al dicht voordat het echt is behandeld.

"Het zou interessant zijn om het rapport ook aan college en ambtenaren te presenteren, zodat een gezamenlijk leermoment kan worden gecreëerd."

"Wel college mee laten spreken, die is verantwoordelijk voor uitvoering en zou de raad moeten kunnen adviseren over aanbevelingen."

"(...) Ik hecht er wel waarde aan dat de RKC het rapport toelicht aan de raad, zonder dat daarbij direct een vermenging plaatsvindt met de discussie met collegeleden. Dat betekent dus eerst een thematische toelichting op het rapport, gevolgd door een discussie in de commissie met het college."

Er zijn in de vragenlijst door de respondenten ook nog andere manieren genoemd, zoals:

- presentatie richting of open gesprek met inwoners;
- presentatie op de website, zodat resultaten publiek toegankelijk worden;
- actievare setting, bijvoorbeeld in een andere vorm, zoals een workshop;
- tijdens de onderzoeken al terugkoppeling geven, zodat nog bijgestuurd kan worden;
- behandeling in een kleinere commissie;
- behandeling direct bij het voorgestelde beleid of bij de evaluatie van beleid.

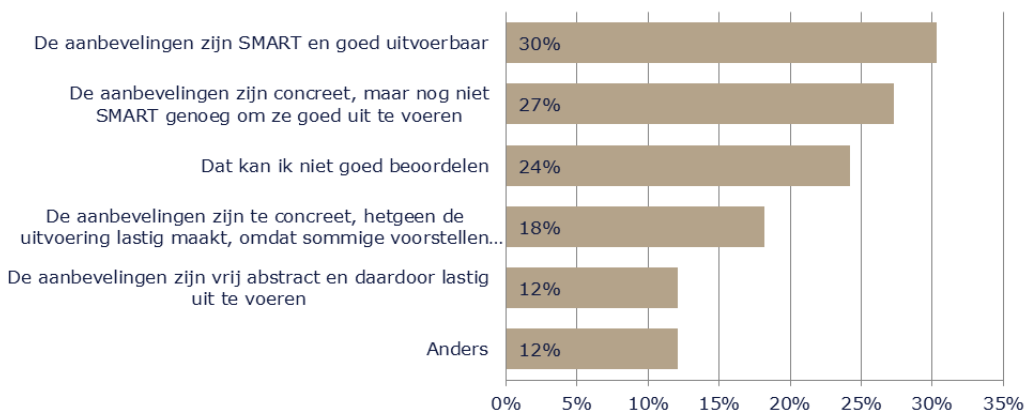
4.5 Doorwerking

In deze paragraaf gaan we nader in op de doorwerking van de rekenkameronderzoeken en de terugkoppeling hierover.

Concreetheid en uitvoerbaarheid aanbevelingen

De aanbevelingen van de RKC zijn zonder uitzondering de afgelopen zeven jaar allemaal overgenomen door de raad. Uit gesprekken blijkt dat hier ook nauwelijks discussie over is binnen de raad; en zoals net geconstateerd ook niet met het college. Onderstaande figuur geeft de resultaten op het gebied van concreetheid en uitvoerbaarheid van de aanbevelingen weer (respondenten konden meerdere antwoorden kiezen).

Figuur 16 Wat is uw oordeel over de concreetheid en uitvoerbaarheid van de aanbevelingen?

Enkele respondenten hebben hun antwoord 'anders' toegelicht. Deze antwoorden betreffen:

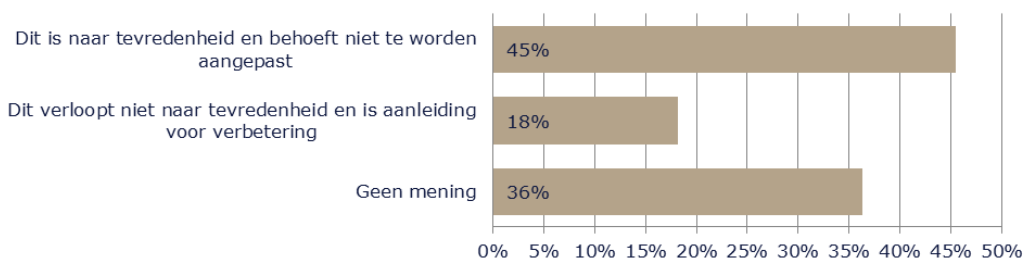
- een constatering dat de concreetheid en uitvoerbaarheid van de aanbevelingen per onderzoek verschillen;
- een advies om aanbevelingen niet 'te dicht te timmeren' aan de voorkant, maar ook wat ruimte over te laten voor een aanpak binnen de uitvoering;
- een constatering dat sommige aanbevelingen 'proces-aanbevelingen' zijn, zonder eindpunt, die dus ook niet af te handelen zijn.

Opvallend is dat in de gesprekken met ambtenaren ook is aangegeven dat sommige aanbevelingen soms te concreet zijn en daardoor niet altijd goed zijn uit te voeren en/of de manoeuvreerruimte voor de professionals beperken.

Informatie over de opvolging van de aanbevelingen

De griffie van de gemeente Maassluis houdt middels een [online](#) overzicht bij of de aanbevelingen uit de rekenkameronderzoeken zijn opgevolgd. Aan betrokkenen is gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn over de informatievoorziening rondom de opvolging van de aanbevelingen. Iets minder dan de helft van de respondenten geeft aan tevreden te zijn.

Figuur 17 Tevredenheid informatievoorziening over opvolging aanbevelingen

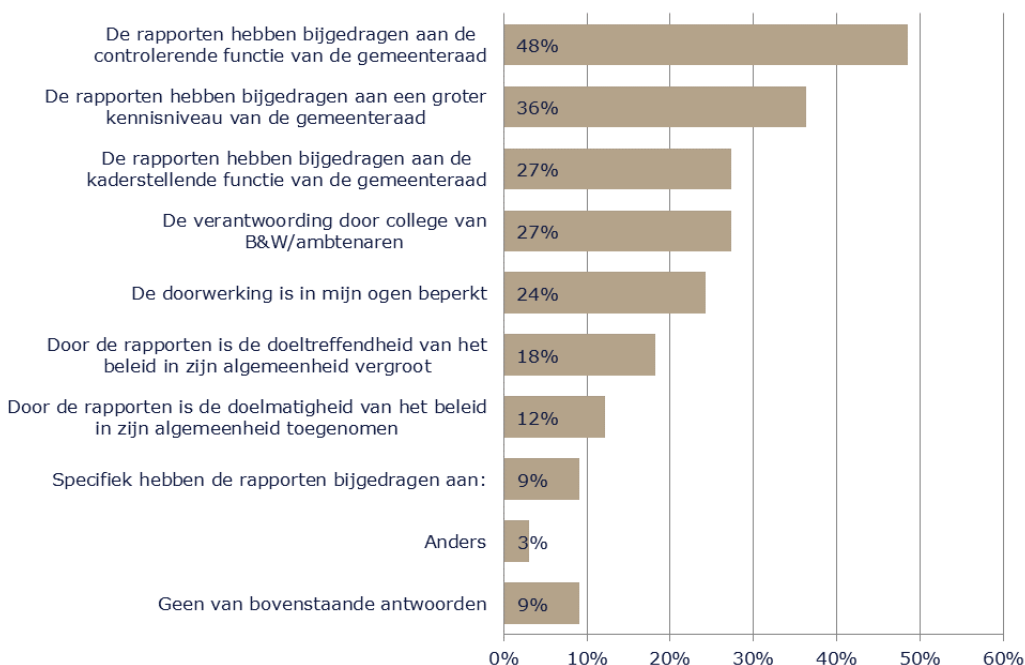

Een aantal respondenten heeft vervolgens aangegeven welke verbetering zij wensen. Hieruit komt onder andere naar voren dat de huidige werkwijze van bijhouden (te veel) op een checklist lijkt en dat het meer een richtlijn zou moeten zijn. Een ander aandachtspunt hierbij is de vraag wie bijhoudt in hoeverre de aanbevelingen aan de raad worden opgevolgd.

Doorwerking

Aan betrokkenen is gevraagd in hoeverre er met de rekenkamerrapporten effect (doorwerking) wordt bereikt. Er konden meerdere antwoorden aangekruist worden. Het vaakst is als antwoord gegeven dat de rapporten hebben bijgedragen aan de controlerende functie van de gemeenteraad en aan een groter kennisniveau van de gemeenteraad. Ongeveer een kwart van de antwoorden betreft dat de doorwerking beperkt is in de ogen van de respondent. Ook geeft een klein aantal respondenten aan waar de rapporten specifiek aan hebben bijgedragen. Dit betreft inzicht, agendering en leereffecten voor de organisatie.

Figuur 18 In hoeverre wordt met de rekenkamerrapporten effect (doorwerking) bereikt?

4.6 Doorontwikkeling van de RKC

In de zelfevaluatie uit 2014 werd geconcludeerd dat er sprake was van een “negatief sentiment tussen de RKC enerzijds en het college van B&W (en de directie) anderzijds.” Uit de evaluatie van de RKC volgde daarom de aanbeveling om, bij aanvang van de RKC, een herstel te initiëren van de verhoudingen (tussen RKC, college en directie), om hiermee de effectiviteit van de RKC te borgen en te vergroten.

Uit de gesprekken die zijn gevoerd in dit onderzoek komt duidelijk naar voren dat:

- de verhoudingen tussen de RKC, college en directie flink zijn verbeterd en dat de RKC als een constructieve partij wordt gezien die objectief onderzoek verricht. Er is dus bij geen enkel gremium nog sprake van een negatief sentiment.
- er flink is ingezet op de zichtbaarheid/bekendheid van de RKC, maar dat dit de afgelopen jaren minder uit de verf is gekomen (al dan niet bemoeilijkt door de coronamaatregelen die fysieke overleggen vrijwel onmogelijk maakten).

Uit de evaluatie van 2014 kwamen ook een aantal ontwikkelpunten naar voren, die met name gingen over de stijl en toonzetting van de conclusies en aanbevelingen, die destijds als harder werden ervaren dan de bevindingen. In de gesprekken is daarom ingegaan op de manier waarop aanbevelingen en conclusies tegenwoordig geformuleerd worden en in hoeverre dit een aandachtspunt is geweest. De huidige conclusies en aanbevelingen zijn volgens de betrokkenen constructief geformuleerd en liggen in lijn met de bevindingen. Uit de gesprekken komt dan ook naar voren dat de huidige RKC niet langer als ‘afrekenkamer’ wordt gezien, maar als een gremium dat bijdraagt aan het lerend vermogen van de gehele organisatie.

Wensen ten aanzien van het toekomstig functioneren van de RKC

Aan het einde van de vragenlijst is aan betrokkenen gevraagd om een algemene waardering te geven voor de RKC. De RKC wordt gemiddeld met een 7,0 beoordeeld. De gegeven cijfers variëren van een 5 tot een 9.

Respondenten konden vervolgens drie aspecten aankruisen die zij belangrijk achten voor het goed functioneren van de RKC de komende jaren. De onderwerpkeuze (timing en/of relevantie) is daarbij het meest gekozen, gevolgd door de bruikbaarheid van de onderzoeksrapporten en de betrokkenheid van de gemeente bij de onderwerpkeuze.

Uit de toelichting blijkt dat voor het goed functioneren:

- de kwaliteit van het rapport bepalend is voor het gezag waarmee de RKC aanbevelingen doet;
- verbetering mogelijk is aan de achterkant van het proces (wat doet men om de resultaten te presenteren en te laten landen in de organisatie en bij inwoners?);
- de behandeling van de rapporten anders ingestoken kan worden, door meer actieve betrokkenheid van het college, de raad en de organisatie te vragen, waardoor de bruikbaarheid en doorwerking worden vergroot;
- een ruimer budget nodig is;
- betere zichtbaarheid/profilering van de leden richting raad, college, maar ook richting de ambtelijke organisatie gewenst is. Hierbij werd het idee van een 'Digitale zeepkist' geopperd.

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL91ABNA0504035754
BTW NL80.86.63.598 B.01

Colofon

Januari 2022

Classificatie : Vertrouwelijk

Naam adviseurs :

- T. (Tom) Plat MA
- P. (Pauline) de Jong MSc

Projectnummer : P0022948

Correspondentienummer : DH-2701-1377